

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายชัช ชลวร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๕/๒๕๕๔

เรื่องพิจารณาที่ ๔๐/๒๕๕๓

วันที่ ๒๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

ประเด็นวินิจฉัย

มติของพรรคเพื่อไทย ผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ให้นายจุมพล บุญใหญ่ ผู้ร้อง
พ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย มีลักษณะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงฯ และเอกสารประกอบ
ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ นายจุมพล บุญใหญ่ ผู้ร้องได้รับเลือกตั้งเป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดสกลนคร สังกัดพรรคพลังประชาชน ต่อมาวันที่ ๒
ธันวาคม ๒๕๕๑ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังประชาชน ผู้ร้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกของ
พรรคเพื่อไทย ผู้ถูกร้อง และผู้ถูกร้องรับเข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๑ สมาชิกภาพ
ความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๘) ผู้ร้องจึงเป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคเพื่อไทย ต่อมาวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒ มีสมาชิกของพรรค
ผู้ถูกร้อง จำนวน ๓๔ คน ยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการวินัยและจรรยาบรรณของพรรคผู้ถูกร้องว่า
ผู้ร้องกระทำผิดวินัยและละเมิดจรรยาบรรณ ผู้ถูกร้องจึงได้ดำเนินการสอบสวนและพิจารณาโทษทางวินัยกับ
ผู้ร้องตามระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาข้อกล่าวหาและการอุทธรณ์
พ.ศ. ๒๕๕๒ และในการประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้อง
ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหาร
และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องได้พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ร้องกระทำผิดวินัยและละเมิด
จรรยาบรรณและข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องอย่างร้ายแรงโดยกระทำการขัดต่อข้อบังคับพรรคเพื่อไทย
พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๙ ข้อ ๙ (๔) ข้อ ๑๐ (๓) ข้อ ๑๒ ข้อ ๑๓ (๓) ข้อ ๑๖ (๓) (๕) ถึง (๘) ข้อ ๑๙

(๒) (๔) และ (๙) จึงมีมติโดยวิธีลงคะแนนลับด้วยคะแนนจำนวน ๑๗๙ เสียง ซึ่งเป็นจำนวนคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหาร และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคเพื่อไทย (คณะกรรมการบริหารมีจำนวน ๑๑ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคอีก ๑๘๙ คน รวมเป็น ๒๐๐ คน) ให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ตนเป็นสมาชิก ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ และข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๓ ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๗) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติของพรรคผู้ถูกร้องมีลักษณะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่

คดีมีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้ โดยมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า มติของพรรคผู้ถูกร้องที่ให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ตนเป็นสมาชิก มีลักษณะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๓) กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้งเว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๗) บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงด้วยเหตุลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้นให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์มติของพรรคการเมืองดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยคัดค้านว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม กล่าวคือ ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กรณีจึงเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีเจตนารมณ์ที่จะเสริมสร้างพรรคการเมืองให้เป็น

องค์กรทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญที่มีความเข้มแข็ง เป็นรากฐานที่มั่นคงของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยการกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการเสนอและการพิจารณากฎหมาย การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การพิจารณาให้ความเห็นชอบพระราชกำหนดการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ การอภิปรายไม่ไว้วางใจ การเสนอญัตติซึ่งรวมถึงการตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อควบคุมกฎหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เป็นต้น และกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แต่ในขณะเดียวกัน เพื่อป้องกันมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกรวบอำนาจหรือตกอยู่ภายใต้อำนาจของพรรคการเมืองจนขาดความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่หรือการตัดสินใจใด ๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการทำหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชน รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๒๒ ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยโดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์และยังยืนยันหลักการนี้ในมาตรา ๑๖๒ วรรคสอง ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอิสระจากมติพรรคการเมืองในการตั้งกระทู้ถาม การอภิปราย และการลงมติในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ จึงกล่าวได้ว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นบทบัญญัติเริ่มต้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและกระทำกิจกรรมทางการเมืองในระดับของการเข้าใช้อำนาจรัฐโดยองค์กรพรรคการเมืองอันเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น หากเป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิของบุคคลที่เข้าร่วมกับพรรคการเมืองนั้นจะต้องปฏิบัติตามมติของพรรคการเมืองในทุกกรณี หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมทั้งกรรมการบริหารพรรค หรือสมาชิกของพรรคการเมืองเห็นว่ามติของพรรคการเมืองใดมีลักษณะต้องตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม ก็ย่อมใช้สิทธิให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้โดยที่บุคคลนั้นไม่จำเป็นต้องลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นแต่อย่างใดด้วยเช่นกัน ในทางกลับกันพรรคการเมืองก็สามารถคัดกรองบุคคลเข้าร่วมอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันเพื่อร่วมกันพัฒนาให้พรรคการเมืองของตนมีความเข้มแข็ง อันนำไปสู่ความเป็นสถาบันในทางการเมือง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้พรรคการเมืองมีกระบวนการให้สมาชิกของพรรคพ้นจากการเป็นสมาชิก หากเห็นว่าสมาชิกผู้นั้นมีแนวคิดหรือการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายของพรรคการเมืองที่ผู้นั้นสังกัด

เมื่อพิจารณาเหตุที่พรรคผู้ถูกร้องมีมติให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคซึ่งประกอบด้วย เหตุผลที่สำคัญโดยสรุป ๓ ประการ กล่าวคือ (๑) ผู้ร้องขึ้นเวทีในงานสัมมนาของพรรคภูมิใจไทย ที่จัดขึ้น ณ จังหวัดสกลนคร ระหว่างวันที่ ๕ - ๗ มิถุนายน ๒๕๕๒ โดยผู้ร้องถอดเสื้อออกแล้ว นำเสื้อที่มีสัญลักษณ์ของพรรคภูมิใจไทยมาสวมแทนโดยมีหัวหน้าพรรคภูมิใจไทยช่วยสวมใส่ พร้อมทั้ง ได้ร่วมรณรงค์และแสดงตนในชวบนแห่ของพรรคภูมิใจไทยโดยสวมเสื้อของพรรคภูมิใจไทยอยู่ตลอดเวลา และได้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่าจากนี้ผู้ร้องจะเข้าร่วมกิจกรรมพรรคภูมิใจไทยอย่างเต็มตัวและผู้ร้อง ไม่ได้อยู่พรรคเพื่อไทยแล้ว (๒) ผู้ร้องให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนอันมีลักษณะการวิพากษ์วิจารณ์ สมาชิกพรรคด้วยกัน หรือองค์กรบริหารของพรรคเพื่อไทยในทางที่เสียหาย และ (๓) ละทิ้งภาระหน้าที่ ที่มีต่อพรรคโดยไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคเพื่อไทยทั้งภายในพรรคและนอกสถานที่ โดยผู้ร้องได้ขาดประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประจำสัปดาห์ของพรรคผู้ถูกร้อง ตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๕๒ จนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ มีจำนวนถึง ๔๗ ครั้ง แล้วเห็นว่า เหตุผลที่พรรคผู้ถูกร้อง ลงมติให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคตาม (๑) มาจากการกระทำของผู้ร้องซึ่งเป็นการแสดงออก ทางการเมืองว่าผู้ร้องแสดงเจตนาประสงค์จะเข้าร่วมกับพรรคภูมิใจไทยเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ร่วมกัน เพียงแต่ยังไม่ถึงกับเป็นการลาออกจากการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง การแสดงเจตนา เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลนั้นมิใช่การแสดงออกได้หลายวิธีทั้งโดยนิตินัยด้วยการยื่นใบสมัคร เข้าเป็นสมาชิก หรือโดยพฤตินัยด้วยการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของพรรคการเมืองนั้น ๆ ไม่ว่าจะ เป็นการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมือง การร่วมปราศรัยของ พรรคการเมือง เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าบุคคลนั้นมีความคิดเห็นทางการเมืองร่วมอุดมการณ์เดียวกัน รัฐธรรมนูญบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเพียงพรรคการเมืองเดียว กฎหมายจึงรับรองด้วยการให้ต้องสมัครเป็นสมาชิกและพรรคการเมืองนั้นมีมติรับเข้าเป็นสมาชิก เมื่อผู้ร้องสมัครเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องด้วยความสมัครใจและผู้ถูกร้องรับเข้าเป็นสมาชิกพรรค และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดของพรรคผู้ถูกร้องแล้ว แต่ขณะเกิดเหตุนี้ผู้ร้องไปเข้าร่วม กิจกรรมทางการเมืองกับพรรคภูมิใจไทยทั้งที่ผู้ร้องยังคงเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง พฤติการณ์ ในการแสดงออกของผู้ร้องตาม (๑) จึงเป็นการแสดงออกต่อสาธารณะให้เข้าใจได้ว่า ผู้ร้องมีเจตนา เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคภูมิใจไทย โดยที่ยังไม่ลาออกจากการเป็นสมาชิกของ พรรคผู้ถูกร้อง เมื่อพิจารณาประกอบกับการเลือกที่จะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง

ย่อมเป็นไปโดยอิสระของแต่ละบุคคลจึงไม่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของบุคคลนั้น และการเลือกเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด ๆ ก็ได้ดังกล่าว เป็นสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองอย่างสมบูรณ์ที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยเช่นกัน ดังนั้น มติของพรรคผู้ถูกร้องดังกล่าวที่ลงมติให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคโดยมีเหตุผลตาม (๑) และเหตุผลประกอบตาม (๒) และ (๓) จึงมิได้มีลักษณะอันต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม อันจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแต่อย่างใด

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า มติของพรรคเพื่อไทย ผู้ถูกร้อง ไม่มีลักษณะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ให้ถือว่าสมาชิกภาพความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายจุมพฏ บุญใหญ่ ผู้ร้อง สิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย

นายชัช ชลวร

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ